

Tystrup-Bavelse Naturpark

2014: 50 ÅRS – JUBILÆUM FOR TYSTRUP – BAVELSE NATURPARK

v/ Mogens Hall Jensen, Støtteforeningen for Kongskilde Friluftsgård
og Tystrup-Bavelse Naturpark

Skt. Hans aften 1964 indviede daværende kulturminister Julius Bomholt Tystrup-Bavelse Naturpark som den første i Danmark.

Det skete på Bavnen på Hørhavenæsset.

Julius Bomholt var Danmarks første kulturminister (minister for kulturelle anliggender) fra 19. September 1961 til 26. September 1964, dvs. at han gik af få måneder efter begivenheden på Bavnen.

De første naturparktanker blev dog udtænkt for området mellem Farum og Slangerup allerede under 2. verdenskrig. Efter krigen blev der udgivet udflugtsvejledninger, som i 1965 blev samlet og udvidet til en bog på over 300 sider. Denne naturpark er derimod ikke blevet indviet.

Vi har i dag nogle få naturparker og et par nationalparker i Danmark i modsætning til flere europæiske lande. I f. eks. Tyskland er omkring 25% af landet udlagt til natur- og nationalparker.

Naturpark Åmosen på Vestsjælland er med støtte fra Nordeafonden netop blevet den første naturpark i Danmark, der har opnået Friluftsrådets kvalitetsmærke "Danske Naturparker". Det er et stort ønske, at også Tystrup-Bavelse Naturpark får dette kvalitetsmærke.

Den 27/11-1982 blev Kongskilde Friluftsgård indviet af Dronning Margrethe, som i den anledning plantede et egetræ, som efterfølgende har udviklet sig til et stort, flot og markant træ på kanten af parkeringspladsen ved Kongskilde Friluftsgård.

I 2012 etableres Kongskilde Friluftsgård som outdoor gateway i Naturparken.

En outdoor gateway er et virksomhedsdrevet service- og informationspunkt for friluftsliv og naturturisme. I dette tilfælde drevet af Driftsselskabet Kongskilde Friluftsgård.

For at markere 50-års jubilæet og synliggøre Tystrup-Bavelse Naturpark har støtteforeningen planlagt og allerede gennemført flere guidede ture. Desuden vil der blive afholdt foredrag om bl.a. havørnene i området.

Et udpluk af historien om Tystrup-Bavelse Naturpark og Kongskilde Friluftsgård fra istid til nutid

v/ Jørgen E. Petersen, Friluftsrådet

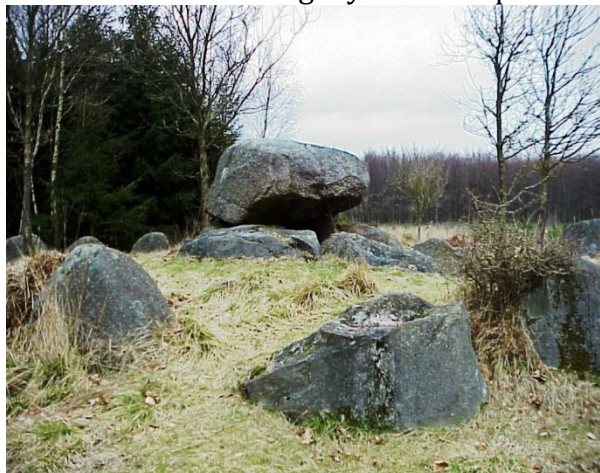
Fra istiden til 1100 tallet.

Det kuperede landskab, der strækker sig fra Karrebækfjord i syd via de vest- og nordvestsjællandske søer til Sejerøbugten i nord blev dannet under den seneste istid for 110.000-15.000 år siden.

Kronjuvelen i denne naturperlerække af søer, åer, enge og bakker er Tystrup-Bavelse Naturpark, der er centreret omkring en tunneldal med Tystrup-Bavelse søerne i midten omgivet af kuperede randmoræner. Søerne, der er på 660 ha med største dybde på 22 m, gennemstrømmes af den 89 km lange Suså.

De tidligste spor af mennesker ses bl.a. fra jægerstenalderen (ca. 11.000-4.000 f.Kr.) ved Hagbards Høj, og den frugtbare jord har siden bondestenalderen (ca. 4.000-1.800 f.Kr.) givet ideelle

livsbetingelser, hvilket kan ses på områdets 60 storstensgrave og 150 gravhøje, f. eks. den nu frilagte 124 meter lange Kellerøddysse. Her findes også et stort antal bronzealderhøje og der er fundet rester af en stor vikingeby ved Borup Riis.

Dysse i Broby Vesterskov.

Områdets beliggenhed fjernt fra de uroplagede kyststrækninger, sammenholdt med Susåens betydning som transportvej af mennesker og klipfisk, samt at kongevejen mellem Roskilde og Skælskør gik tæt på Tystrup søs nordside, gjorde området ideelt for bosætning.

Kongevejen har en rolle i en fortælling af Saxo: Da kong Svend Estridsen i maj 1076 døde i Sønderjylland red hans gode ven, Biskop Vilhelm, fra Roskilde for at tage imod båretøget.

Da mødet fandt sted lagde Vilhelm sig ned på knæ og bad til Vorherre om at dø sammen med sin ven og på netop dette sted sprang en helbredende kilde, Kongskilden.

Ifølge Roskildes kirkebog døde Vilhelm allerede 1074, så den helbredende virkning af kildevandet er nok tvivlsom, det er ikke en gang velsmagende. Kildestenen ved Kongskilde Friluftsgård blev indviet i 1992 og Kongskilde er den vestligste af de mange kilder på det, der kaldes Kildekysten.

Fra 1100 tallet til 1959

Fra anden halvdel af 1100 tallet til reformationen i 1536 var egnen præget af Hvideslægten nord for og af Bodilslægten syd for Susåen og Tystrup-Bavelse søerne.

De to familier opkøbte store ager- og skov-områder, byggede storgårde med landsbyer og kirker. I Vester Broby nord for og Næsby, syd for Susåen ligger en Hvidekirke og en Bodil-kirke lige over for hinanden. En stor del af områderne blev i perioden skænket til familiernes klostre, henholdsvis Sorø Kloster og Skovkloster i Næstved.

Området langs Susåens og Tystrup søs nordside tilfaldt Sorø Kloster, der i 1283 overtog Kongskilde vandmølle.

Den nuværende mølle er fra 1910. Mølledriften ophørte i 1959, og efter en ombygning i 1987, rummer bygningen i dag selskabslokale, skolestue og et ferskvandsakvarium på 4.000 liter med lokalt fangede fisk.

Reformationen i 1536 var af både religiøs og økonomisk karakter. Ved omvæltningen ejede klostrene ca. en tredjedel af Danmark, der på det tidspunkt var tre gange så stort som nu, så det var noget af en fangst kongen og adelen fik landet, da klostergodserne blev fordelt.

Skovkloster blev opdelt i storgodser som Næsbyholm, Bavelse og Gunderslevholm. Klosteret i Sorø blev omdannet til præsteskoie og var fra 1586 adelig skole.

Dette var omkosteligt, så skolen fik lov til at beholde det meste af klostergodset, dog overtog den danske krone Møllegården og Frederikskildegården, hvor der fra sidst i 1500 tallet også var landevejskro.

Kroen fik sin storhedstid, da gårdene i 1811 blev købt af P. N. Nygaard. Blandt stamgæsterne var H. C. Andersen og B. S. Ingemann.

Nygaards hjemmeboende datter, komponisten Cora Petronella N., skrev melodier til en del af Ingemanns tekster. Kroen lukkede i 1909.

På Bjerringhusbakken 600 meter nord for Frederikskildegården havde familien Bjerring et traktørsted, her var Andersen også gæst, og det var her katten stod og krummede ryg. Manglen på brændsel i København gav efterspørgsel på egnens træ, så for at lette transporten ad Susåen anlagde ejeren af Næsbyholm og Bavelse Gods, grev Danneskjold-Samsø, i 1812 den såkaldte Danneskjolds kanal og i 1816 Torpe kanal.

Træet blev fragtet på pramme via sluser ved Holløse mølle og i Næstved til Karrebæk fjord, hvor det blev omlastet til større skibe. Anlæggelsen af den sjællandske jernbane fra Roskilde til Slagelse i 1856 gjorde åtransporten urentabel og trafikken blev indstillet i 1865.

Fra 1959 til 2014

Den 6.000 år gamle, 19 ha. store urørte (urskov) Suserup skov blev fredet i 1925 og resten af arealet langs Tystrup-Bavelse sø og Susåen fra Tamosen til Næsby bro er blevet fredet siden 1950-erne, i alt ca. 2.000 ha.

Danmarks ældste urskov: Suserup skov.

I forbindelse med at staten i 1964 overtog Hørhavenæsset udråbte kulturminister Julius Bomholt i sin Sct. Hans tale området til Danmarks første naturpark. Nu, 50 år efter, venter vi fortsat på, at naturparken bliver defineret og ratificeret.

Nederst i billedet ses Tystrup kirke og Hørhavenæsset. I midten Regnstrup Holme og indløbet til Bavelse sø.

Samme år, altså 1964, kunne man på Kongskilde Møllegårds marker se et i Danmark sjældent syn: 3 bisonokser og 3 vapitihjorte.

De var sendt på ferie fra Københavns zoo, der ville undersøge, om der var basis for et frilufts zoo. Forsøgets lykkedes og i 1966 købte et selskab oprettet af Københavns zoo Kongskilde Møllegård og Frederikskildegården, og flere dyr kom på græs.

I 1969 fremlagdes et stortilet projekt kaldet "Kongskilde Dyrepark". Viljen var stor, men de økonomiske midler små, så projektet blev opgivet.

I 1974 købte staten (Naturstyrelsen) de to gårde, så det statsejede areal i naturparken nu er på ca. 390 ha.

Kulturministeriet anbefalede i 1967 opførelse af en Friluftsgård på Hørhavenæsset. På Friluftsrådets anbefaling blev placeringen ændret til den nuværende, projektet blev godkendt i 1975, og i 1978 overtog Friluftsrådet forpagtningen af Møllegårdens bygninger.

Som det ses på billedet, havde Kongskilde Møllegård også en stubmølle. Den blev nedrevet i 1926. Billedet er venligst udlånt af den lokalhistoriske forening "Ka' du huske".

Ved hjælp af velvillige fonde kunne Dronning Margrethe II den 22.11. 1982 indvi "Den selvejende institution Kongskilde Friluftsgård" som natur- og formidlingscenter for området. Festen var dog tæt på at blive aflyst, først tre dage før indvielsen gav Sorø kommune en midlertidig ibrugtagningstilladelse, da der endnu ikke var etableret en fodgængertunnel under Skælskørvej. Vejen blev udvidet og omlagt, fodgænger-tunnellen etableret i 1983, og en permanent tilladelse blev givet.

Området nord for Tystrup sø er Danmarks største grusbunke, en stor del af Sorø kommune er udlagt til råstofvindings område.

Når gravene er efterbehandlet, bliver de udlagt til friluftsmål, så der via disse områder og skovene vil opstå en grøn korridor mod nord til egnens anden naturpark: Naturpark Åmosen. Bjerget bag Friluftsgården er en gammel grusgrav. Efter endt gravning blev det store hul i jordskorpen anvendt til affaldsdepot.

Efter påfyldning af affald fra kryolitfremstilling samt 100.000 kbm jord fra jordrensingsanlæg er der nu opstået et 49 m højt udsigtspunkt med info-tavler.

Området plejes ved afgræsning.

Udsigt over Tystrup sø fra Bjerget

Ved Tystrup søs nordvesthjørne omkring Suserupvej blev der gravet grus fra 1962 til 1988, dette område byder nu på et flot naturområde med selvgroet natur, en hundeskov på 2.5 ha, vandhuller, udsigtspunktet Rytterbjerget og parkeringsplads med bord- og bænkesæt. Umiddelbart øst for dette område ligger en af Danmarks flotteste golfbaner.

På engen nord for Suserup skov er der ved at opstå selvgroet græsningsskov, og området mellem skoven og Tamosen bliver omdannet til overdrev med afgræsning og småsøer.

I 1996 tilbød Stiftelsen Sorø Akademi at stille sin naturhistoriske samling til rådighed for Friluftsgården, der i 1997 barslede med ideen om at omdanne Frederikskildegården til "Naturcenter Vest- og Sydsjælland". Naturstyrelsen indvilligede i at stille bygningerne til rådighed og i 2001 fremlagdes et projekt, der dog var for lidt ambitiøst efter diverse fondes mening. Et større projekt blev fremlagt, men det var åbenbart for dyrt og fik afslag. I 2008 gjordes endnu et forsøg kaldet "Naturcenter med satellitter", bestående af fire bålhytter, 2 på kanten af Åmosen, en ved Bromme Lillesø og en i haven bag Frederikskildes hovedbygning, der skulle indrettes til "Grønt Forsamlingshus" med naturlaboratorium og naturhistorisk museum samt naturudstilling i Friluftsgårdens hovedbygning. Fredrikskildeprojektet måtte desværre endnu en gang opgives, men hytterne blev dog opført og udstillingen opbygget.

Efter 32 års engagement i Friluftsgården trak Friluftsrådet sig ud af bestyrelsesarbejdet pr. 31.12.2009, og institutionen blev helt og holdent lokalforankret.

På trods af at stedet pr. 1.1.2012 blev anerkendt som "Outdoor Gateway", og der blev oprettet en støtteforening, lykkedes det ikke at frembringe den nødvendige driftskapital, så kontrakten med Naturstyrelsen ophørte 31.5.2013.

Forpagtningen af gården er nu overtaget af "Driftsselskabet Kongskilde Friluftsgård". Selskabet er i gang med bygningsforbedringer, modernisering af naturskolelokalet samt ændring af naturudstillingen, og pr. 1.6.2014 er der blevet ansat en naturvejleder, så formidlingen af området kan genoptages.

Forslag til rettelser og forbedringer modtages med taknemmelighed på mail: jep.sor@hotmail.com

På hjemmesiden www.d-kf.dk findes siderne:

- Udvalgte seværdigheder og aktivitetsmuligheder i Tystrup-Bavelse Naturpark
- Litteratur og websites med omtale af Tystrup-Bavelse Naturpark og Kongskilde Friluftsgård
- Oversigt over lokale tur- og aktivitetsfoldere.

GEOLOGI

v/ Mogens Hall Jensen, Støtteforeningen for Kongskilde Friluftsgård og Tystrup-Bavelse Naturpark

Bjerget

Bjerget ved Kongskilde Friluftsgård når i dag op i 49 meter over havets overflade. I gamle dage var bakken kun 36 meter høj, og efter at der i 60-erne var blevet gravet tomt for grus, var der kun et stort hul tilbage. I 1970-erne og 80-erne blev hullet fyldt op med alverdens affald, både af private og kommuner. Det var før, at der var lovgivning på området, så i dag er der ikke megen viden om, hvad der gemmer sig i Bjerget. Deponiet blev dækket af 100.000 m³ jord bl.a. fra jordrensningsanlæg; men også af affald fra behandlet kryolit (indeholder bl.a. grundstofferne fluor og aluminium, som er giftige) fra Grønland.

Aage V. Jensens Naturfond erhvervede Bjerget i 2007, og Danmarks Naturfredningsforenings Sorø-afdeling har påtaget sig at passe området og bl.a. foranstalte den nødvendige vegetationspleje.

S.A.Andersen og Interlobaten

I begyndelsen af 1920-erne vandrede en ung geologistuderende rundt på sin fødeegn og gjorde geologiske iagttagelser. Han blev født i 1901, voksede op i Lyng-Eskildstrup og blev student fra Sorø Akademi i 1920.

Den unge mand var den senere nok så kendte geolog Svend Aage Andersen, som tidligt fik vakt sin livslange interesse for istidsgeologi (kvartær- og glacialgeologi). Dette skyldtes bl.a. en inspirerende lærer

i naturfag ved Sorø Akademi, lektor Kristen Simonsen, og det faktum, at han var opvokset ved den subglaciale (under isen) tunneldal, der rummer Tystrup-Bavelse Søerne.

Han beskrev geologen V. Milthers arbejde fra 1916 og udvidede det betragteligt med detaljerede beskrivelser af afløbsforholdene for isens smeltevand til og gennem Interlobaten, som er området fra Tystrup Sø nordende op til Sorø og Pedersborg Sø inkl. landskaberne med Topshøj Skov, Nyrup Skov, Rødeng, Horsebøg Skov, Grydebjerg Skov osv.

Interlobat betyder mellem lobeerne, som er istunger, dvs. dele af de store ismasser, der i slutningen af sidste istid var part af det sidste isfremstød fra øst for ca. 18.000-16.000 år siden, først op gennem Storebælt, Storebæltsgletcheren, og omkring 1000 år senere hen over Østsjælland, Østgletcheren eller den Midtsjællandske Is.

Så vidt vides ved forespørgsel på Københavns Universitet, er der ikke lavet den slags detaljerede geologiske studier siden S.A.Andersens arbejde. Nu vil man formentlig ofte anvende de moderne kort optaget med laser fra fly, den såkaldte lidar-teknik, hvor højdeforskelle på ned til få cm kan registreres (se www.arealinformation.miljoportal.dk).

I det følgende vil Interlobaten kort blive beskrevet, som S.A.Andersen så den (se hans afhandling: Kvartærgeologiske lagttagelser i Egnen Syd for Sorø, Meddelelser fra Dansk geologisk Forening Bd. 6 Nr. 22, 1924, som kan findes på nettet).

Storebæltsgletcheren nåede længst frem mod øst for ca. 18.000-17.000 år siden og dannede israndslinjen, "Horsebøglinjen", som ses i Grydebjerg Skov, Horsebøg Skov, østenden af Nyrup Skov og måske lidt senere i Nyrup Skovs SV-side, forbi Topshøj Skovs sydvestside og ned forbi Lyng-Eskildstrup (der er et fint kort bagest i afhandlingen).

"Østgletcheren" fra Fakse-området nåede længst frem mod vest for ca. 17.000-16.000 år siden og dannede israndslinjen, som går gennem Sorø By og Sø over Kongshøj og Skraabjerg (en 15 m høj skrænt øst for Parnasvej, som blev gravet væk i 1960-erne) igennem Topshøj Skov og ned til hvor Horsebøglinjen ender NØ for Stenstrup. Denne linje danner vandskellet, hvor Lyng Bæk går mod Tamosen og Horsebøg Bæk går imellem Nyrup Skov og Horsebøg Skov til Parnas og Sorø Sø.

Derved dannes et ret tydeligt interlobatområde, og det er så vidt vides en sjældenhed på Sjælland, at det er så tydeligt, idet menneskelig aktivitet har sløret sporene mange steder.

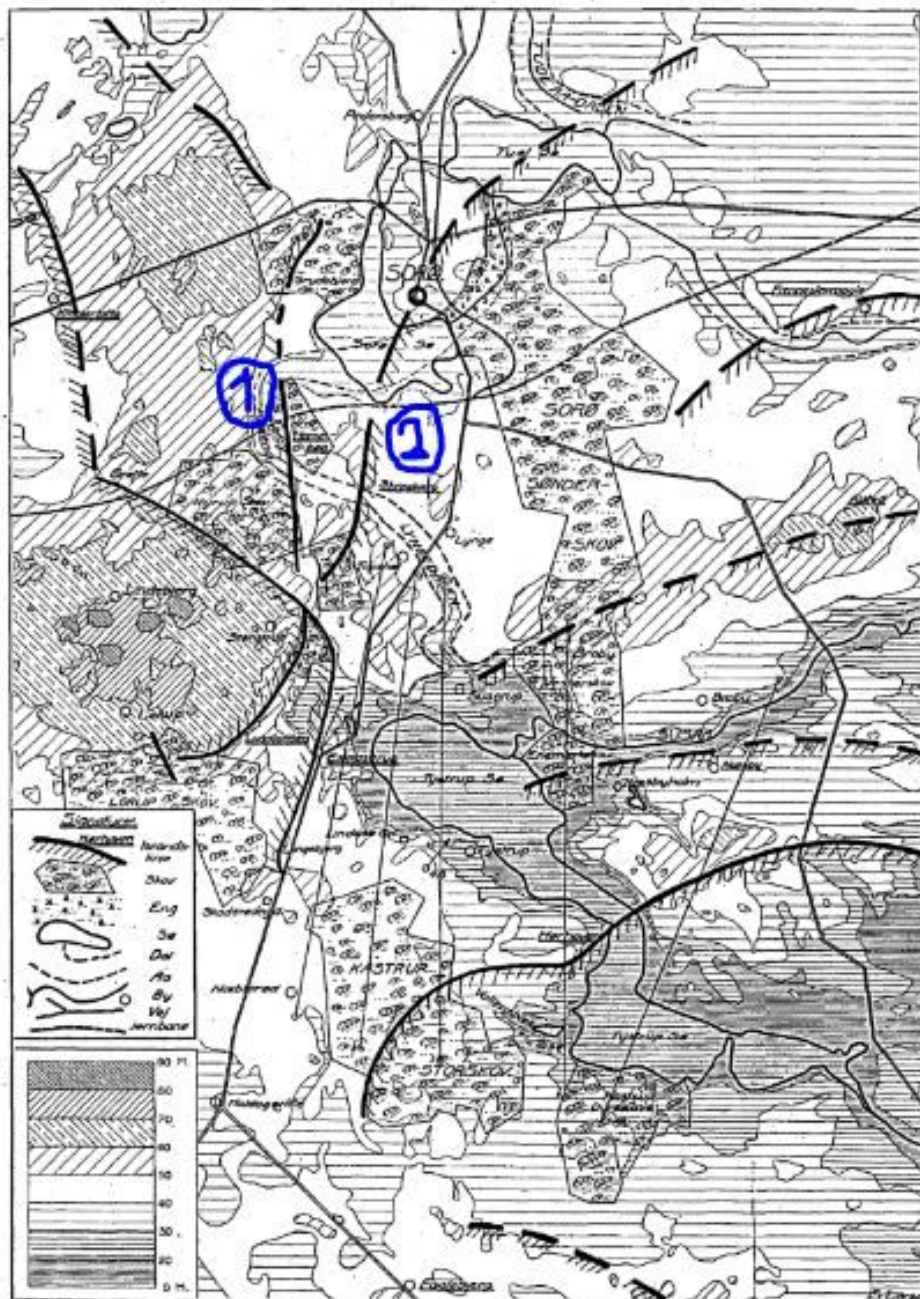
Hele landskabet med Grydebjerg Skov, Sorø Sø, Horsebøg Skov, Kongshøj, det tidligere Skraabjerg, Nyrup Skovs østdel, Rødengen, NV-siden af Topshøj Skov, området øst for Stenstrup er et sådant interlobatområde og derfor et værdifuldt landskabsområde.

De specielle forhold i interlobaten indeholder også forlængelsen af tunneldalen gennem Tystrup-Bavelsesøerne, som kan ses helt frem til Rødengen og videre nordpå.

I øvrigt ses en fin stenbestrøning i både Horsebøg Skov og i Nyrup Skovs østende. Denne stenbestrøning er "oprindelig" og viser blandt andet, at jordbunden har været så dårlig og ujævn, at man ikke gennem tiderne har kunnet lave marker og dyrke jorden. Både jernaldermarker og højryggede agre fra middelalderen og frem kan ofte ses på de nye lidar-kort, men bl.a. i Horsebøg Skov er der kun meget lidt at se af disse agre.

Det er vigtigt, at det der er tilbage af dette værdifulde landskabsområde, interlobaten, og især det uforstyrrede landskab vest for Parnasvej, bevares for eftertiden.

S.A.Andersen døde i 1969 efter omkring 45 års virke i dansk geologisk tjeneste.

1:50000

Efter Generaleltens Atlasmaalebordsblade.

Kort over Egnen syd for Sorø,

INTERLOBATEN SES MELLEM DE SORTE LØVER GENNEM 5
 ① NYRUP, HORSEBAG OG GRØDEBJERG SKOVE
 ② TØPSTØJ, SKRAABJERG OG SORØ SE

NATURREGISTRERINGER OG NATURBESKYTTELSE

v/ Mogens Hall Jensen, Støtteforeningen for Kongskilde Friluftsgård og Tystrup-Bavelse Naturpark

Først for nylig er de sidste fredninger omkring Tystrup-Bavelse Søerne blevet foretaget (på Hørhavenæsset). Tystrup-Bavelse Naturparks grænser er aldrig blevet fastsat, og da det midtsjællandske landskab både består af Natura 2000-områder (Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose samt den nordlige del af Sorø Sønderkov), forskellige fredede områder, områder, som er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3 (enge, søer, vandløb), osv. har Naturparkens støtteforening mfl. igennem mange år indsamlet data om geologi, natur, kultur mm. fra et større område, som afgrænses ved at følge Susåen fra Rønnede til Næstved, inkl. Holmegårds Mose og Fensmark Skov, til Vetterlev-Vrangstrup-Alsted Skov og videre til Tuel Sø, Bromme Lille Sø, Maglesø ved Sorø, skovene mellem Sorø og Slagelse og herefter vejen mellem Slagelse og Næstved til Næstved.

Inden for dette område findes adskillige landskabs-, natur- og kulturmæssige perler, som politikere, administrationer og borgere skal passe godt på.

Dette store område er i større eller mindre grad delt mellem Fakse, Ringsted, Næstved, Sorø og Slagelse kommuner.

Nu følger eksempler på naturregistreringer og naturbeskyttelse i området mellem Kongskilde, Sorø og Slagelse.

Hasselmus

Mange pattedyr er pressede af os mennesker. Det er bare svært at følge bestandene, da mange af pattedyrene er natdyr.

I de midtsjællandske områder findes adskillige mere eller mindre sjældne arter som f.eks. Odder, Skovmår og Hasselmus.

Hasselmusen er ikke en mus, men en syvsover. Lidt afhængig af vejret sover den om vinteren fra oktober-november til april-maj. Den finder ly under rødder og kvasbunker, men er også fundet i hasselmuskasser 150 cm over jorden.

Om sommeren laver den kunstfærdigt flettede og kugleformede reder i træer i områder med hasselmusvenlig vegetation, hvis ikke den flytter ind i en kasse.

Hasselmusen er temmelig sjælden i Danmark og findes kun nogle få steder på Midt- og Sydsjælland, på Sydfyn og i Sønderjylland. I øvrigt er den sjælden i Europa og findes derfor i EU's habitatsdirektivs bilag IV over dyr, som vi skal passe særligt på. Hasselmusen er Sorø Kommunes ansvarsart, og et beskæftigelsesprojekt i kommunen har skænket 200 hasselmuskasser til at forbedre det sjældne dyrs sommerophold.

Danmarks Naturfredningsforenings Sorø-afdeling har en hasselmusgruppe, som har sat kasser op både i Horsebøg Skov (med velvilje fra Stiftelsen), omkring Rødengvej og nu også i Nystrup Skov (med velvilje fra den ny ejer Erik Schultz). Der er pt. omkring 200 kasser sat op og 100, som endnu ikke er det.

I 2013 fik Hasselmusen flere steder i området 2 kuld. Desuden er den gået over Horsebøg Bæk og fundet i 2 kasser på sydsiden af bækken. Endelig blev den i foråret 2014 konstateret sovende i 2 af kasserne i Horsebøg Skov.

Det er meget svært at sige, om bestanden klarer sig, om den vokser, eller om den er en sidste rest, altså illustrerer det begreb, der hedder "forsinket uddøen", som angiver, at efterhånden som antallet af levesteder indskrænkes, vil en art falde i antal i et forsinket tempo.

Dette kan kun afgøres ved fortsatte og udvidede undersøgelser.

Skulle man finde en kasse, så lad den venligst være for ikke evt. at forstyrre.

Orkidéer, Gøgeurter

Orkidéer er sjældne til yderst sjældne i Danmark ligesom i store dele af resten af Europa. De er derfor alle totalfredede. Mange er knyttede til kalkrige områder eller overdrev, hvor især overdrevsplanterne er blevet yderst sjældne eller er helt forsvundne.

På Rødengen findes en bestand af Majgøgeurt, som i de bedste forår (våde) står med omkring 30.000 blomstrende individer, hvilket gør det til en af de største bestande på Sjælland. Rødengen og Horsebøg bæk er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens §3. Da Horsebøg Bæks vandoverflade ligger ca. 1 meter under engen, er Majgøgeurterne næsten helt afhængige af tilførsel af vand fra de omliggende bakker, især bakkestrøget syd for engen, idet trykvand herfra giver liv til planterne. Bakkestrøget er derfor også en del af §3-området, fordi hvis det fjernes, så vil der ikke være meget vand tilbage til engen.

Engen findes lige vest for israndslinjen for gletsjeren fra øst, som kom over kalkrige områder ved Fakse mm. Smeltevandet fra gletsjeren må have indeholdt en del kalk til gunst for engens nuværende planter. I skovene øst for engen er fundet flere arter af orkidéer bl.a. i Sorø Sønderskov.

Nogle 100 meter vest for engen findes en anden israndslinje i østenden af Nyrup Skov og i vestsiden af Horsebøg Skov. Den skyldes Storebæltsgletsjeren, som er kommet over kalkfattige områder. I Nyrup Skov og i skovene længere vest mod Slagelse er der kun én orkidé, som dominerer, nemlig Danmarks almindeligste: Skovhullæbe.

DN-Sorø afprøver forskellige metoder til pasning af området med Majgøgeurten (buskrydning, slåning med le osv.).

Området er privat, men engang imellem får DN-Sorø og Støtteforeningen for T-B Naturpark lov til at lave en lille forsigtig vandring med et begrænset antal besøgende.

Eksempler på de mange fredede planter i Naturparkområdet er orkidéen Mygblomst i Holmegårds Mose, en højmose, som er en sjælden landskabstype på Sjælland, bregnen Rundfinnet Radeløv på et par solåbne stendiger og halvgræsset Brun Fladaks, som måske er Danmarks sjældneste plante. Den findes så vidt vides kun ved Tystrup Sø og ofte kun i tørre somre.

Padder og krybdyr

Der findes adskillige arter i området. Her skal fremhæves den sjældne Løvfrø, som fra Nysø ved Antvorskov har bredt sig helt frem til Suserup Skov ved Tystrup Sø.

Alle padder og krybdyr er fredet i Danmark.

Fugle

I 2014 – 2017 foretager Dansk Ornitologisk Forening sin 3. landsdækkende videnskabelige undersøgelse over Danmarks ynglefugle, det såkaldte Atlas III – projekt. Første Atlas var i årene 1971 til 1974, mens anden Atlas var i 1993 til 1996. Der er altså ca. 20 år imellem Atlas-undersøgelserne.

Det kræver selvsagt en stor skare af frivillige ornitologer for at dække de over 2100 5x5 km – kvadrater, som Danmark er inddelt i.

I løbet af 4-års perioden registreres alle ynglefugle i et kvadrat som: mulig, sandsynlig eller sikker ynglende (helst det sidste). Dette giver et indblik i de forskellige ynglefugles udbredelse i Danmark, og man kan derfor konstatere ændringer i udbredelsesmønstre i 20-års perioderne.

Endvidere er der særligt fokus på 18 sjældne ynglefugle.

Herudover udfører man såkaldte time-tælle-ture, hvor man i midterkvadratet på 1x1 km lægger en rute på 1 km, helst fra øst mod vest eller fra nord mod syd.

Denne rute bliver så gået på 1 time om morgenen i det tidlige forår, det sene forår og om vinteren (de to første for ynglefugle og den sidste for overvintrende fugle). I Atlas II i 90-erne indførte man punkttællinger, som kunne angive tendenser, altså om ændringer i populationer. De time-tælle ture, som er indført med Atlas III, er konstrueret, således at man for første gang kan få en vurdering af de forskellige fugles totale antal i Danmark.

Det store naturparkområde - som beskrevet ovenfor - huser en mængde almindelige og sjældne fugle på forskellige tider af året.

Her skal blot nævnes ynglende Trane i Holmegårds Mose, mange vigtige overvintringsområder for Sædgæs, Blisgæs, Bramgæs og Sangsvaner, som kommer fra store dele af Nordeuropa (farveringmærkning), fine områder for ynglende og overvintrende store rovfugle som Havørn (op imod 30 forskellige fugle er dokumenteret i vinterhalvåret ved Tystrup-Bavelse), Rød Glente, Duehøg, Musvåge osv. samt mulighed for sjældneheder som Lille Flagspætte, Hedelærke og enkelte engfugle, selvom vores landskab mange steder kun levner små oaser til dem. Susådalen og andre ådale, moserne og Rødengen er sådanne oaser.

AFRUNDING

v/ Mogens Hall Jensen, Støtteforeningen for Kongskilde Friluftsgård og Tystrup-Bavelse Naturpark

Det ville være fantastisk, hvis politikere og administrationer i de berørte kommuner samt andre med position til det ville gøre en indsats for hele det Midtsjællandske områdes natur, således at naturen ikke bare bliver taget for givet, for så ser det lidt sort ud for den.

Lad os arbejde for en stor naturpark med Holmegårds Mose, Suså, Tystrup-Bavelse Søerne, De store skove ved Sorø og over mod Slagelse som én samlet naturpark med f.eks. tysk forbillede.

Det ville være til stor glæde for mange, tiltrække tilflyttere samt give mulighed for at udvikle bæredygtig naturturisme.

Den 30. april 2017 blev Kongskilde Naturcenter indviet af Skovrider Claus Jespersen, Vicedirektør Signe Nepper Larsen, og Borgmester Gert Jørgensen ved en åbningsceremoni foran naturcenteret i den gamle vandmølle på Skælskørvej 29, 4180 Sorø.

Kongskilde Naturcenter er et godt udgangspunkt for besøg og naturaktiviteter i Tystrup-Bavelseområdet, ligesom naturvejlederen afholder arrangementer og formidling i området. I 2016-2017 blev der opbygget nyt naturrum med formidling og udstilling i den tidligere møllebygning (Skælskørvej 29). Akvariet i møllebygningen er ligeledes blevet restaureret og genåbnet i 2017. Naturvejlederen kan kontaktes på tlf. 40 24 79 29 eller natur@parnas.dk.

Se Kongskilde Naturcenter på Facebook.